

# Kommunedirektørens forslag til handlings- og økonomiplan 2021-2024

## **Budsjett 2021**

27. oktober 2020 kl. 14.00





TRONDHEIM KOMMUNE

Kommunedirektør Morten Wolden

# Kommunedirektørens forslag til handlings- og økonomiplan 2021-2024. Budsjett 2021



# Nettside for handlings- og økonomiplan 2021-2024, budsjett 2021

Hovedtall i 2021 for Trondheim kommune:



**16,2**

milliarder kroner i drifts- og finansutgifter



**2,9**

milliarder kroner i investeringsutgifter

**Nytt i 2021:** [Detaljert informasjon om hva budsjettet brukes på](#)





**27. oktober**

Kommunedirektørens  
forslag til handlings- og  
økonomiplan  
2021-2024, budsjett 2021



**6. november**

Budsjettkonferanse med  
formannskapet, gruppeledere og  
tillitsvalgte



**i løpet av november**

Regjeringen legger fram tilleggsnummer til Prop. 1 S  
(2020-2021)



**1. desember**

Formannskapet behandler saken  
og innstiller for bystyret



**8. desember (foreløpig dato)**

Statsbudsjettet behandles i Stortinget



**17. desember**

Bystyret vedtar Trondheim kommune sin  
handlings- og økonomiplan for 2021-2024, budsjett 2021



# Spesielt år

- 8 måneder siden vi fikk “nærhet” til korona pandemien
- Radikal endring - for folk flest, kommunen og ikke minst for næringslivet
- Sak til bystyret om økonomiske konsekvenser 30.4.2020
- Siden har det “gått slag i slag”, og vi har etterhvert fått kontroll på økonomien, omstilt organisasjon til å takle utfordringen og “spissa” beredskapen
- Dyktige medarbeidere og en omstillingsdyktig organisasjon
- Hvor lenge varer dette og hvordan forbereder vi oss for 2021?



# Utfordringer og prioriteringer

- Krav og forventninger til at trondheimssamfunnet skal utvikles i en enda mer bærekraftig retning - avveininger mellom klima og miljø, sosiale forhold og økonomisk utvikling
  - Utenforskap
  - “Eldrebølge” kombinert med lave fødselstall
  - Grønt skifte
- Utviklingen av Trondheim skjer tettere på innbyggerne og bydelene, forankret i verdier, prinsipper og metoder for moderne innbyggerinvolvering
  - “Samfunnet bygges ikke fra rådhuset i Trondheim”

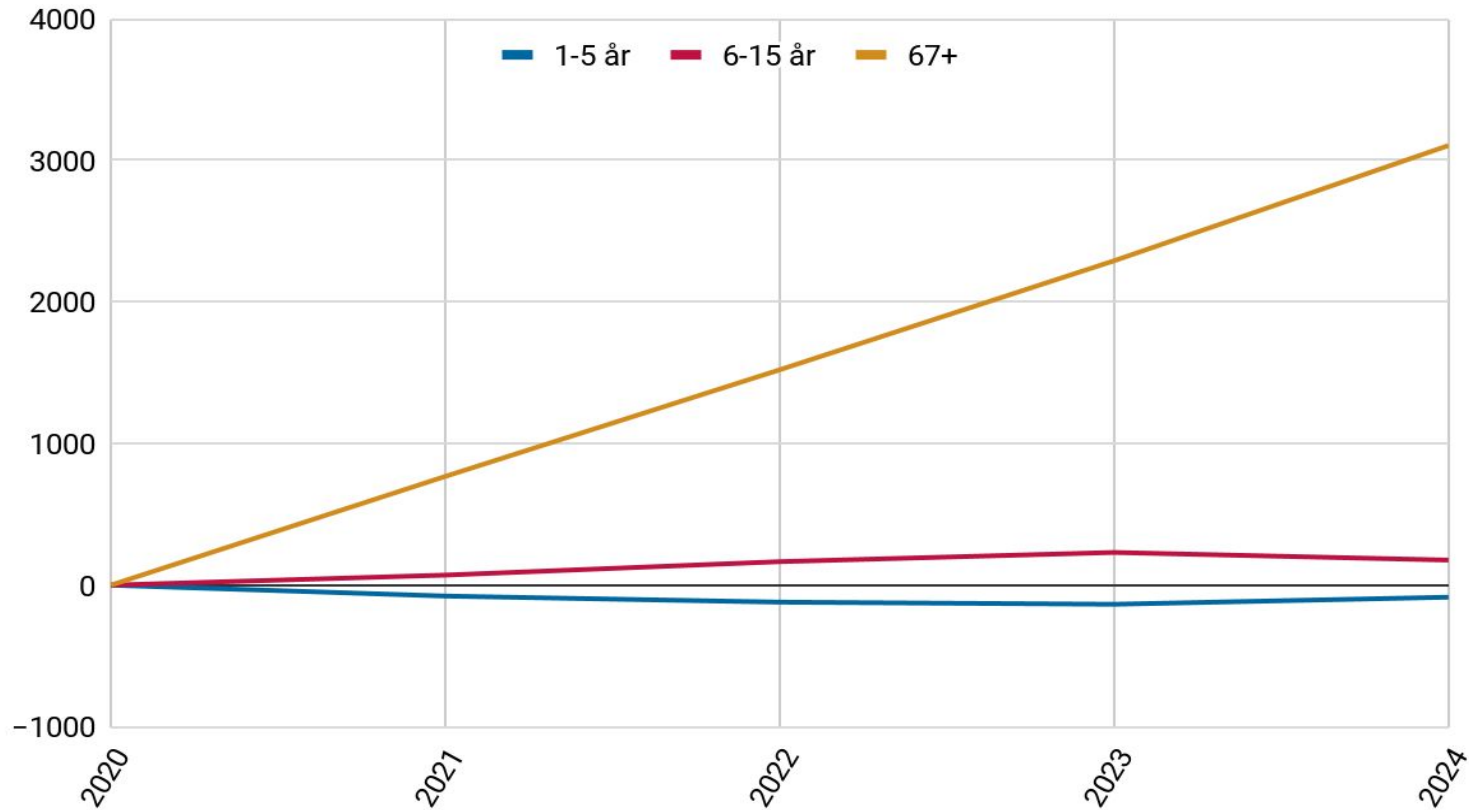


# Kommunedirektørens og bystyrets dilemma

- **Økonomiske handlingsregler og mål versus tjenestetilbud og investeringsbehov**
- **Statlige bemanningsnormer versus lokale politiske vedtak**
- **Nye vedtak opp mot gamle vedtak**
- **Summen av behov er større enn kommunen er i stand til å innfri.**



# Prognose frem til 2030 - vekst i forhold til 2019







Sosiale forhold



Klima og miljø



# Hvordan skal vi lykkes?

- *våre strategier*



**Relasjonell velferd**



**Bærekraftig by**



**Universitetskommune**

# Inntektsvekst - regjeringens forslag til statsbudsjett



**1,6 milliarder kroner til kommunene**

Vekst i de frie inntektene



**100 millioner kroner**

Barn- og unges psykiske helse



**Korona**



**4 promille**

Eiendomsskatt: maksimal skattesats reduseres fra 5 til 4 promille i 2020

# Økonomiske handlingsregler og målsettinger



**70%**

Bykassefinansiert gjeld på inntil 70 prosent av driftsinntektene



**2-2,5%**

Korrigert netto driftsresultat på 2-2,5 prosent av driftsinntektene



**5%**

Disposisjonsfondet skal over tid utgjøre fem prosent av driftsinntektene



**8%**

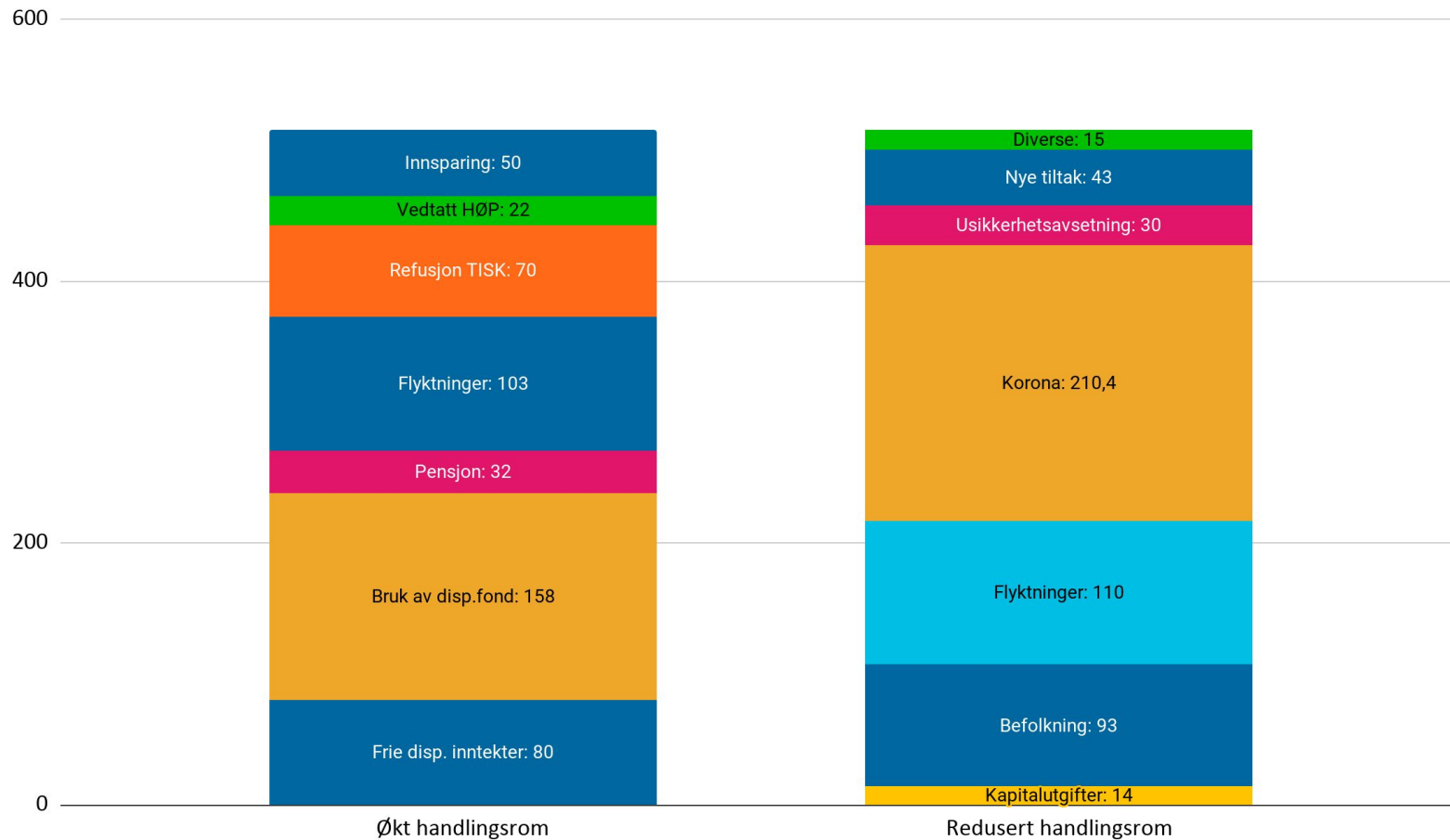
Renter og avdrag skal utgjøre åtte prosent av frie disponible inntekter

# Stødig drift i usikker tid

- Utvikling av de overordnede inntektene som forventet (statsbudsjettet)
  - Pensjonskostnadene er lavere enn forventet
- Prioriteringer, innsparinger og omdisponeringer i stor grad i henhold til handlings- og økonomiplan 2020-2023
  - Klimabudsjettet styrket som styringsverktøy
  - Sterke barnefellesskap
  - Omsorgstjenestene - tidlig innsats, rehabilitering og hverdagsmestring
  - Digital transformasjon - f eks innenfor plan- og bygningstjenestene; smartere, åpnere og enklere!



# Kommunedirektørens forslag i grove trekk - 2021



# Koronapandemien - 210 mill første halvår

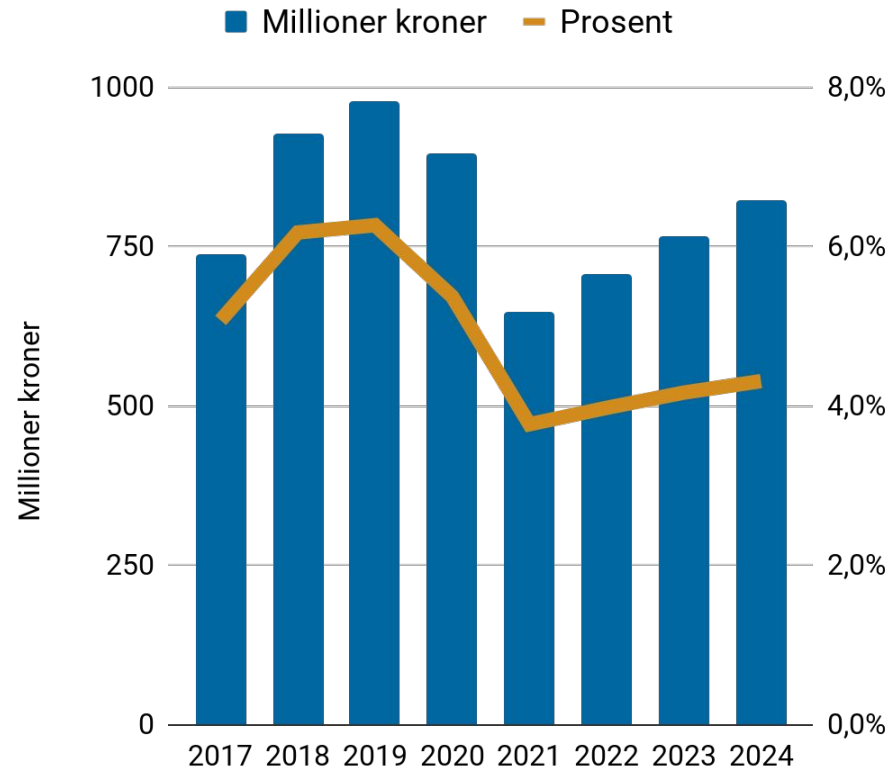
- TISK (testing-isolering-smittesporing-karante): 70 mill
- Beredskapslager smittevernutstyr: 20 mill
- Sosialhjelp: 55 mill
- Habiliterings- og rehabiliteringstilbud til barn: 3,4 mill
- Økte utgifter/reduerte inntekter: 50 mill
- Redusert utbytte fra Trondheim kino: 7 mill
- Reduserte parkeringsinntekter: 5 mill
- Budsjetterer med at staten refunderer utgifter til TISK
- Foreslår at øvrige utgifter i all hovedsak finansieres med bruk av disposisjonsfond



# Disposisjonsfondet reduseres

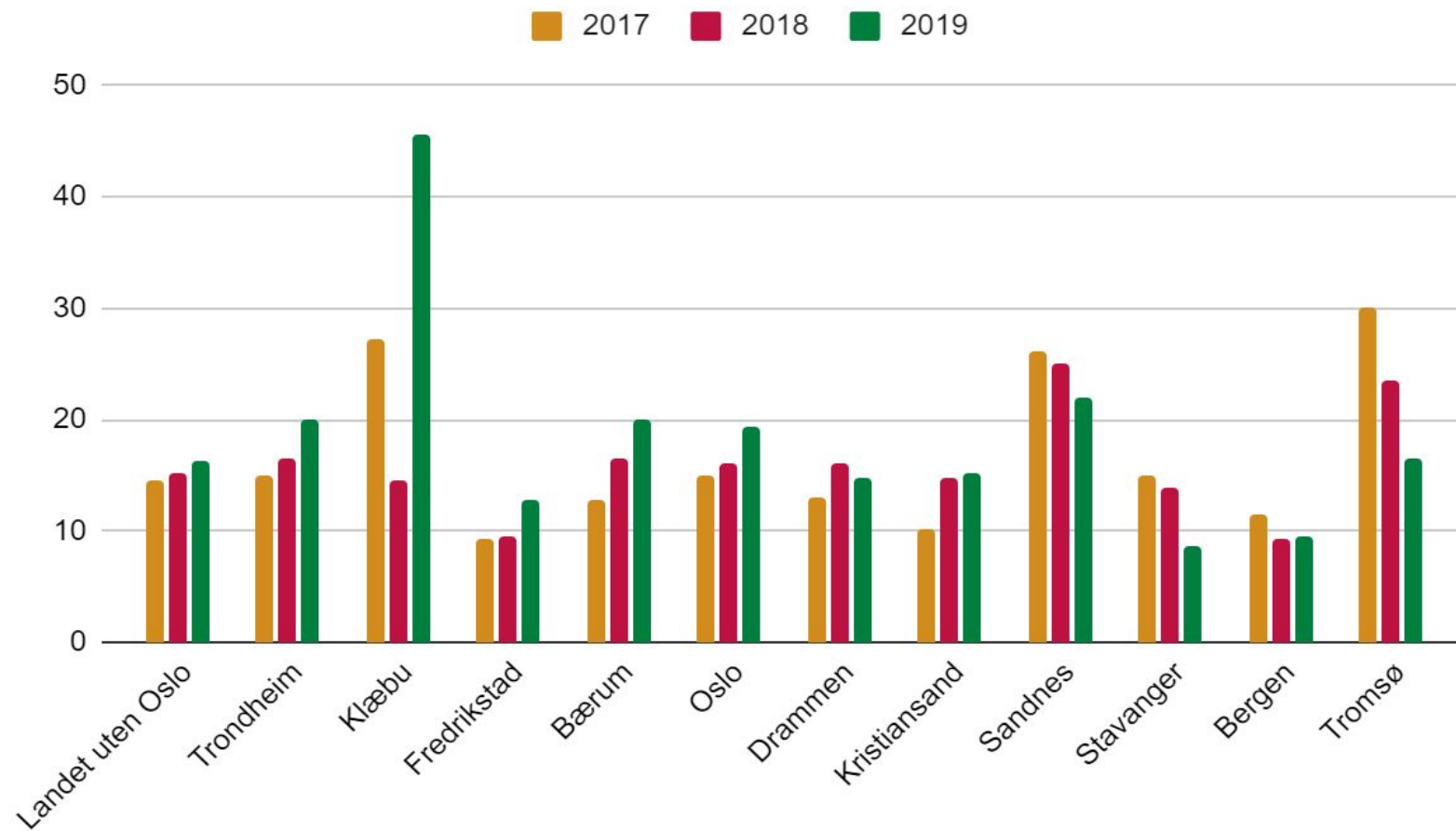
Disposisjonsfondet reduseres med 185 millioner kroner i 2021. Hensikten er å skjerme tjenesteproduksjonen mot kostnadssvingninger som skyldes koronapandemien.

Kommunedirektøren foreslår årlige avsetninger for å øke fondet ila perioden.

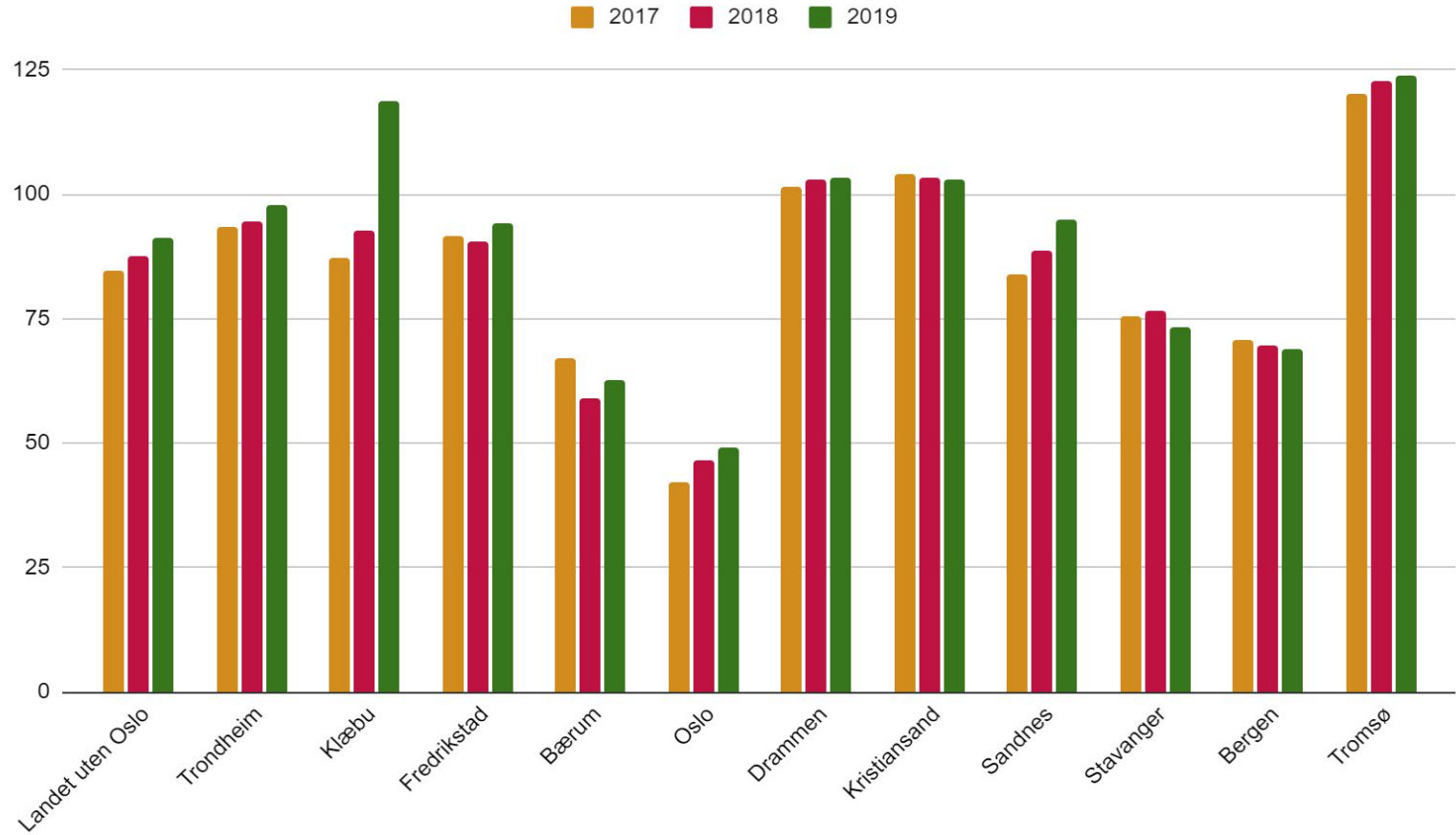




# Investeringer i prosent av driftsinntektene 2017-2019

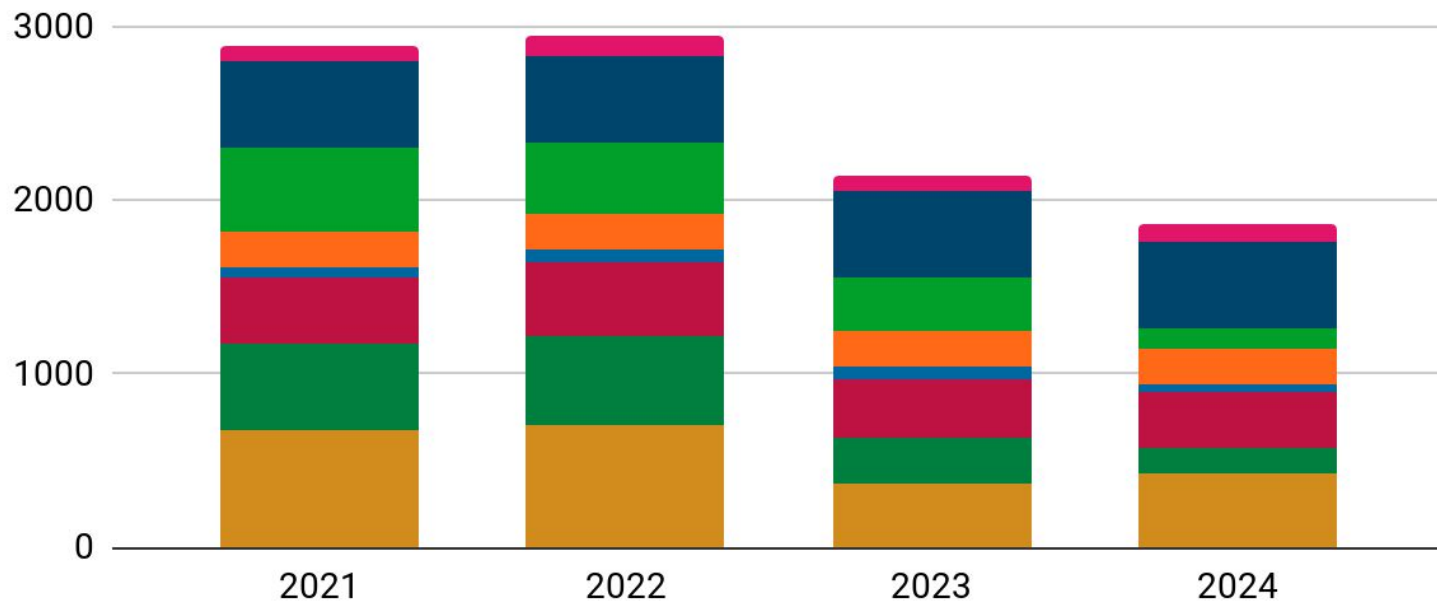


# Investeringslån i prosent av driftsinntekter 2017 - 2019



# Investeringsnivå

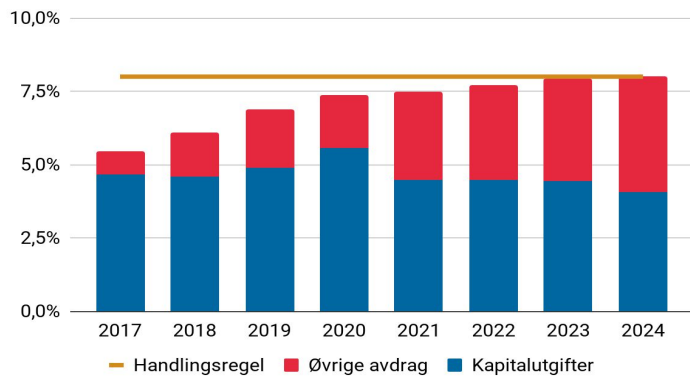
Brutto investering i millioner kroner



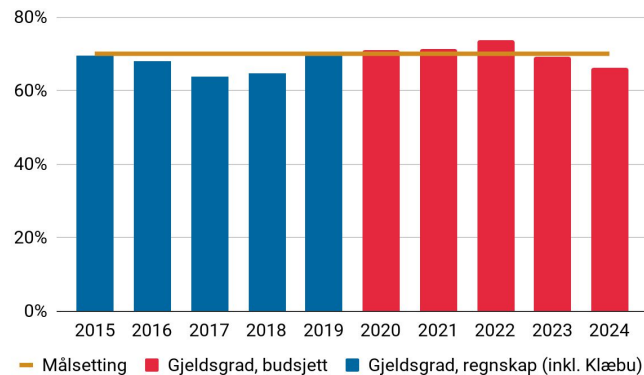
- Veg, grønt og klimainvesteringer
- Vann, avløp og renovasjon
- Oppvekst og utdanning
- Næring, samferdsel og miljø
- IT
- Investeringer i eiendom og tomter
- Kultur, kirke og idrett
- Helse og velferd



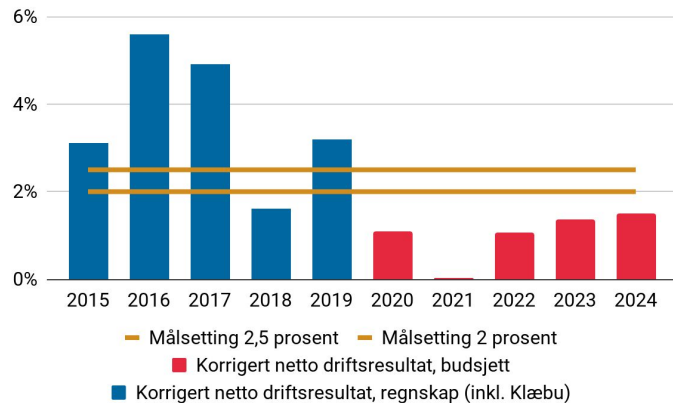
## Kapitalutgifter



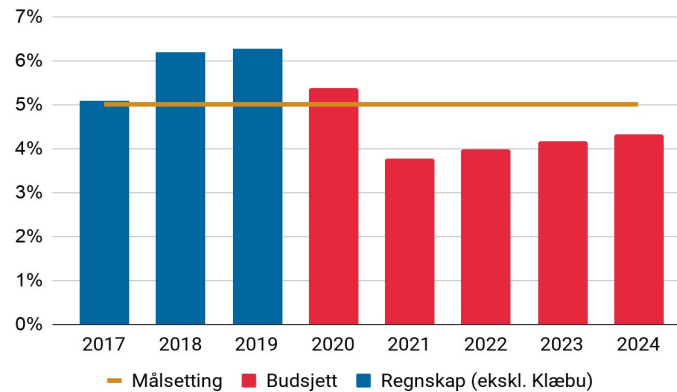
## Gjeldsgrad



## Korrigert netto driftsresultat



## Disposisjonsfond

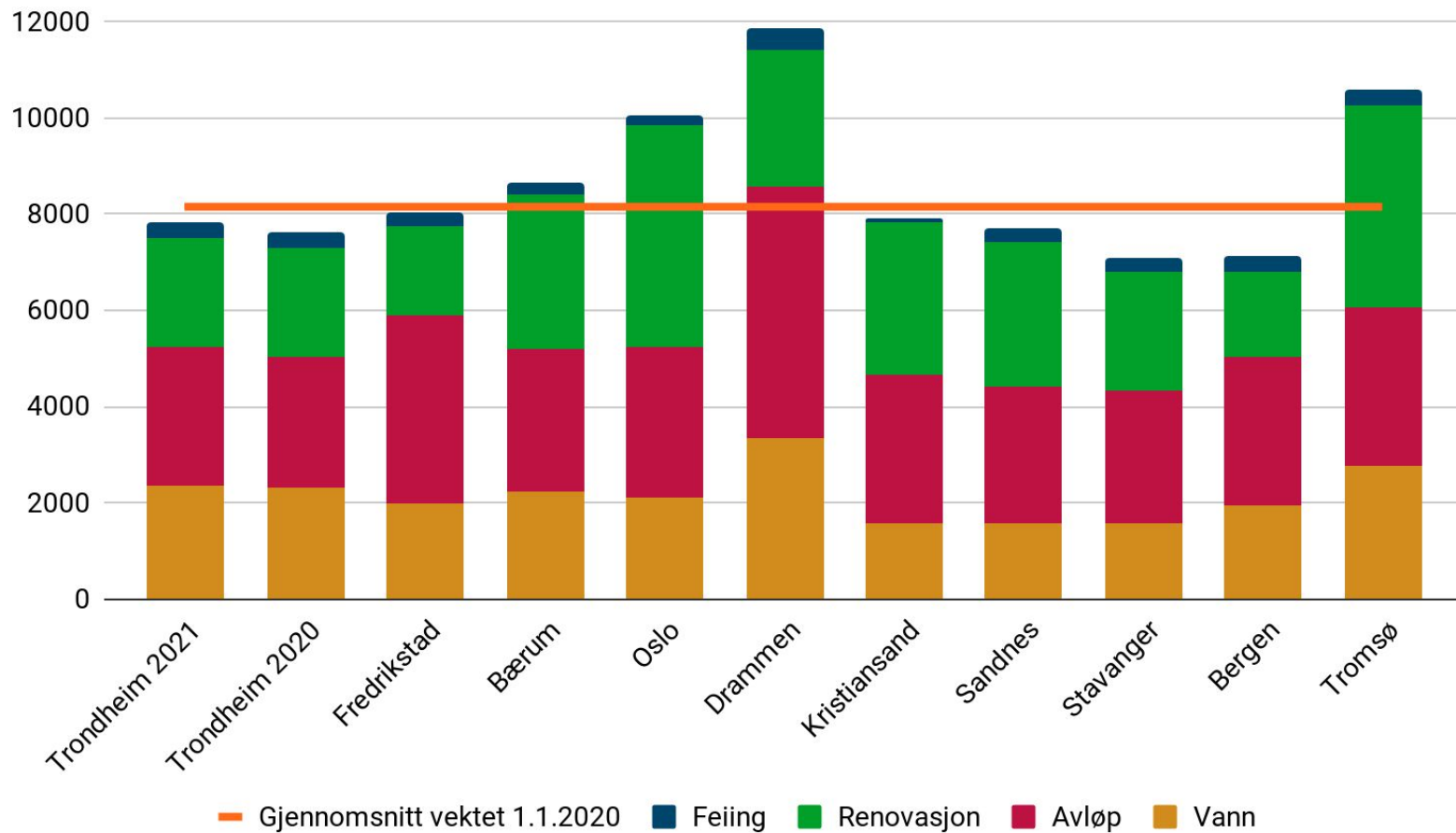


# Eiendomsskatt

- Opprettholder inntektsnivået
- Midlertidig løsning for 2021 og 2022, jf vedtak i bystyret 30.9.2020, sak 138/20
- Usikkerhet rundt skatteanslaget for 2021, oppdaterte data for boligverdier først i begynnelsen av desember - vurderer behov for justering av opplegget i begynnelsen av 2021
- Ny taksering av all eiendom i Trondheim kommune. Nye takster tas i bruk i 2023



# VARF-gebyr i 2020



# Klimabudsjett



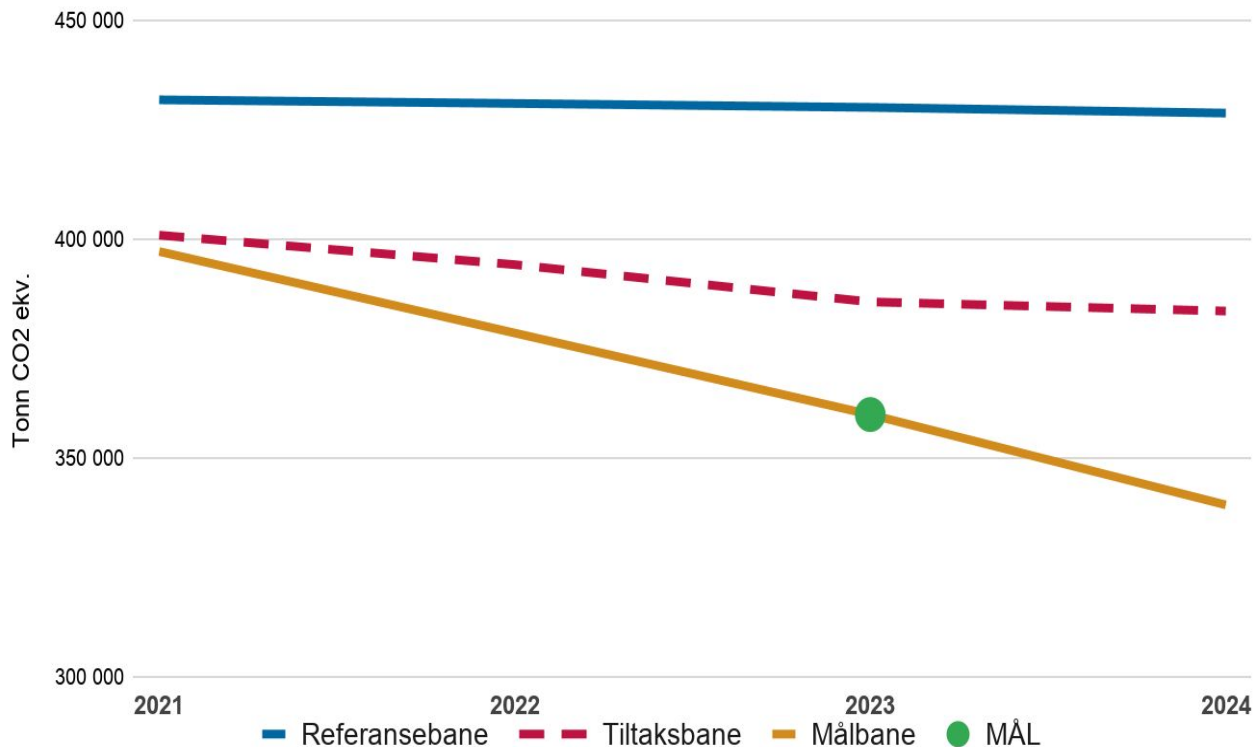
# Klimabudsjettet er forsterket som styringsverktøy!

- Klimabudsjettet erstatter **handlingsprogrammet for klima**
- Hele organisasjonen er involvert i **tiltaksplanlegging** gjennom budsjettprosessen
- tydeliggjøring av tiltak som **reduserer utslipp**
- også tiltak som handler om **indirekte utslipp**, grønn næringsutvikling mm er med i handlingsdelen
- foreslås 183 mill til **klimainvesteringer** i planperioden, herunder 52 mill som bevilges i 2021





# Vedtatte politiske mål og utslippsramme



Allerede vedtatte politiske mål for utslippsreduksjon for 2020 (10 %), 2023 (30 %) og 2030 (80 %)

Kommunedirektøren foreslår for første gang en **utslippsramme for planperioden** som bystyret inviteres å slutte seg til



# Satsingsområder i økonomiplanperioden

Tre-fjerdedeler av utslipp kommer fra **energiforsyning, veitrafikk og anleggsmaskiner**

## Trondheim kommunes egen innkjøpsmakt

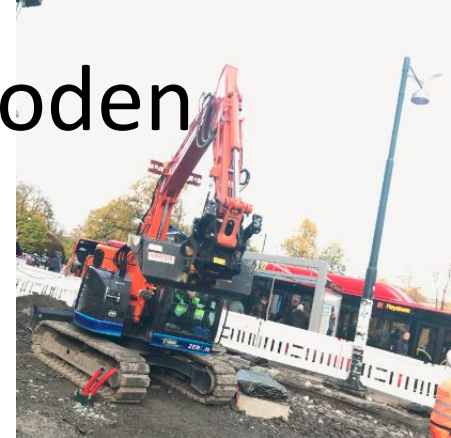
- Krav om fossilfri byggeplass i kommunal regi
- Alle nye lette kjøretøy skal være nullutslipp (elektriske)
- Styrking av klimarådgivning innenfor innkjøp

## Også tiltak hos andre aktører i bysamfunnet er viktige

- Fylket med fossilfri kollektivtrafikk, Statkraft Varme med utfasing av fossilolje og -gass

## Behov for nye virkemidler og tiltak

- for eksempel nullutslippssoner skal utredes i 2021



# Oppvekst og utdanning



# Prioriteringsdilemma

- **Prioritere forebyggende hjelp i familie, barnehage og skole vs. behovet for omfattende hjelp til de som trenger det**
- **Ordinære tjenester vs. individbaserte behov og tiltak**
- **Forventninger til tjenestene vs. smitteverntiltak Covid-19**



# Strategier



## Barnefellesskap

Stein saks papir



## Relasjonell velferd

Samarbeid og samskaping



## Digitalisering og teknologi

Helseplattformen, Digibarnevern



## Universitetskommune

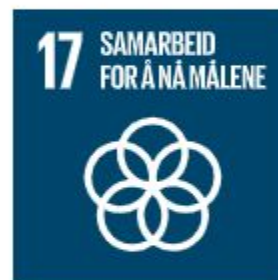
Nordahlsutvalget "Tett på", Bedre skolestart for alle,  
Forebygging av vold og trusler; Pilot 0-24



## Barnevernsstrategi

Tilpasning til barnevernsreformen

# Mål



# Tiltak

- Bemanningsnorm fullfinansieres i private barnehager - lærernormen fullfinansieres ikke i hele perioden
- 50 færre småbarnsplasser fra høst 2021 til barn uten lovfestet rett til plass
- Sommerstenging i tre uker i kommunale barnehager
- Bygge laget rundt og sammen med elevene, barnehage og skole
- Forberede til *Barnevernreformen* og utvide det psykiske helsetilbudet
- Utvikle digitale tilbud til barn, unge og familier
- Reduksjon i tjenestebehov til enslige mindreårige flyktninger tilsvarer 35 mill



# Oppvekst og utdanning - investeringer i 2021-2024



## Risvollan barnehage

86 millioner kroner



## Mindre investeringer barnehage

62 millioner kroner



## Lilleby barneskole ombygging

60 millioner kroner



## Huseby barneskole og Huseby ungdomsskole

133 millioner kroner



## Nidarvoll og Sunnland skoler med hall

626 millioner kroner



## Stabbursmoen skole

152 millioner kroner



## Granås ungdomsskole

12 millioner kroner



## Åsheim barneskole

3 millioner kroner



## Mindre investeringer skole

135 millioner kroner



## Heggstad - botilbud for barn og ungdom med særskilte behov

40 millioner kroner



## Mindre investeringer BFT

18,4 millioner kroner



**1.328 millioner kroner**

sum alle prosjekter







# Helse og velferd



# Prioriteringsdilemma

- **Tjenester til hjemmeboende vs heldøgns omsorgstjenester**
- **Forebyggende innsats vs store omfattende behov**
- **Forventninger til tjenesten vs smitteverntiltak Covid-19**
- **Økende behov for voksenopplæring for å gi sjanser i arbeidslivet, men mindre flyktningemidler tilgjengelig**



# Strategier



## Selvstendighet og mening i eget hjem

- Hjemmebaserte tjenester prioriteres fremfor flere heldøgntjenester
- Rehabilitering og hverdagsmestring
- Økning i tilrettelagte arbeidsplasser og aktivitet



## Tidlig innsats

- Forebygging av langvarige helseplager
- Koordinering og nødvendig støtte ved etablerte helseplager
- Tett oppfølging av ungdom som behøver bistand av NAV



## Digitalisering og teknologi

- Helseplattformen
- Teknologistøtte i tjenestene
- Digitalisering for å øke tilgjengeligheten

# Tiltak

- Styrking av tjenester til hjemmeboende 24/7
  - *døgnskategorisk bemanning*
  - *styrking av Vaktentral og rehabiliteringstjenester*
  - *redusert dekningsgrad for heldøgns omsorg*
- Styrking av legetjenester
- Covid-19 (*beredskapslager, TISK\*, økte bevilgninger til sosialhjelp*)
- Flere utviklingshemmede skal bo selvstendig ved å eie bolig selv
- Kompetansehevende tiltak for ansatte
- Økte utgifter til ressurskrevende brukere og BPA
- Redusert innsats til utdanning og kvalifisering av flyktninger
- Avvikling av korttidsplasser for rusmiddelavhengige for å styrke midlertidig botilbud for kvinner og krisesentertilbudet



*\*TISK: testing-isolering- smittesporing-karantene*

# Helse og velferd og bolig - investeringer i 2021-2024



## Risvollan HVS

132 millioner kroner



## Klæbu HVS

89 millioner kroner



## Nidarvoll rehabiliteringssenter

446 millioner kroner



## Dragvoll HVS

245 millioner kroner



## Søbstad helsehus

172 millioner kroner



## Heimdal HVS

225 millioner kroner



## Pasientvarsling inkludert ombygging

56 millioner kroner



## Produksjonskjøkkenet

55 millioner kroner



## Helseplattformen

239 millioner kroner



## Krisesenteret

45 millioner kroner



## Småhus

32 millioner kroner



## Forsterket botilbud (ROP)

65 millioner kroner



## Heggstad bofellesskap

45 millioner kroner



## Stavne aktivitetstilbud

140 millioner kroner



## Klyngeboliger

21 millioner kroner



**2.183 millioner kroner**

sum alle prosjekter



A photograph of a colorful residential building complex. The buildings are multi-story, with wooden facades and balconies. The roofs are dark, and there are several skylights. A woman in a blue polka-dot dress is standing in the foreground on the right, looking towards the camera. A large green bush is in the center foreground. A man is standing on a balcony in the background. The sky is clear and blue.

# Byutvikling



# Strategier



**Redusere miljøbelastningen  
sammen med byens befolkning**



**Utvikle og ivareta kommunal infrastruktur**



**Teknologi og innovasjon**



**Universitetskommunen**



**Styrke Midtbyen**

# Prioriteringsdilemma

- Kartlegging av nedlagte deponier versus sentrumsnær byutvikling
- Vinterdrift versus vedlikehold på veg
- Helhetlig bydelsutvikling versus økonomiske rammebetingelser
- Høy kvalitet på vannforsyning versus økte vanngebyr





# Byen endres

- Medvirkning og innbyggerinvolvering høyt på agendaen
- Detaljreguleringer i NTNU-campus Elgeseter i gang. Ocean space center skal utvikles
- “Nyhavna AS” etableres, kvalitetsprogram skal vedtas og detaljreguleringer på trappene
- Sluppen samferdsel vedtatt, Sluppen areal under arbeid
- Midtbyen skal styrkes som regionens identitetsbærer
- Istandsetting av historiske brygger
- Tre nullutslippsområder: Sluppen, Elgeseter og Nyhavna
- Rammen til byplanlegging økes



# Infrastrukturen er viktig

- Nok, godt og sikkert vann har høyeste prioritet i kommende periode
  - Klæbu kobles til hovedledningsnettet og får fullverdig reservevannforsyning
  - Levering av vann og reservevann til Malvik og Melhus
  - Oppgradering av vannbehandling på Benna for fjerning av dyreplankton
  - Veivalg vanntunnel
- Separere regnvann og avløpsvann, samt åpne bekker der det er mulig
- God avfallshåndtering - matavfall skal skilles ut



# Miljø og utvikling

- Gjenbruk av bygge- og anleggsmaterialer
- Flere fossilfrie og utslippsfrie anleggsplasser - Marinen som utslippsfritt anlegg
- Tydelige miljøkrav i våre anskaffelser
- Bruk av droner i tilstandskontroll av bygninger
- Investere i miljøvennlig utstyr og kjøretøy i drift



# Byutvikling - investeringer i 2021-2024



## Formålstomter

213 millioner kroner



## Anleggsbidragsmodellen

480 millioner kroner



## Lov og forskriftskrav formålsbygg

83 millioner kroner



## Opprusting og nyetablering lekeplasser og parker

40 millioner kroner



## Marinen park og lekeplass

25 millioner kroner



## Fornyelse og rehabilitering vann- og avløpsnett

506 millioner kroner



## Utvikling og fornyelse av gatelysnett

71 millioner kroner



## Energieffektivt maskinkjøp

37,5 millioner kroner



**3.373 millioner kroner**

sum alle prosjekter



A wide-angle photograph of a coastal city. In the foreground, a man in a red jacket and black helmet is riding a bicycle on a paved path marked with yellow dashed lines. To his left is a rocky shoreline with a concrete walkway where several people are walking. In the background, a large white building with a curved facade and other urban structures are visible along the coast under a cloudy sky.

# Næring, miljø og samferdsel



# Prioriteringsdilemma

- Utbygging av natur- og landbruksarealer opp mot biologisk mangfold og jordvern
- Grønn nærings- og industriutvikling opp mot annen næringsutvikling
- Bygge gode gang-, sykkel- og kollektivløsninger opp mot privat eiendom.
- Legge til rette for næringstransport samtidig som man skal legge til rette for flere som går og sykler.
- Effektiv "bråkete" transport, kontra bokvalitet og folkehelse når vi fortetter byen
- Parkeringspolitikk som et restriktivt tiltak opp mot parkering som en finansieringskilde



# Strategier



**Miljøpakken**



**Bærekraftig by**



**Grønn konkurransekraft**



**Universitetskommune**

# Miljø og klima står sentralt i utvikling av byen

- Klimabudsjett som et styringsverktøy for tiltak i hele organisasjonen
- Levere kommunedelplan for naturmangfold og kommunedelplan for landbruk
- Restaurere naturområder i forbindelse med samferdsels- og utbyggingsprosjekter
- Bidra til vern og istandsetting av brygger i Kjøpmannsgata





# Viktige grep innenfor samferdsel

- Satsing på Metrobuss: Utbygging av de store gatene i kollektivbuen, utrede nye metrobussprosjekter.
- Utvikle knutepunkt på Sluppen, metrobuss over Nyhavna
- Bygge ut et sammenhengende høykvalitets hovednett for sykkel
- Satsing på overgang til fossilfrie og nullutslippskjøretøy og -maskiner i egen kjøretøypark
- Videre utbygging og satsing på elbil-lading



# Næringslivet skal være påkoblet

- Utvikle et internasjonalt ledende innovasjonsdistrikt
- Sikre at næringsutvikling legges til grunn for sentrale byutviklingsprosesser
- Legge til rette for styrking av byen som testarena
- Bidra til et effektivt smittevern i næringslivet i forbindelse med Covid-19
- Arbeid med European Region of Gastronomy for 2022



# Næring, samferdsel og næring - investeringer 2021-2024



**Miljøpakken**

800 millioner kroner i perioden



**Trondheim parkering**


18 millioner kroner



**818 millioner kroner**

sum alle prosjekter





# Kultur, kirke og idrett



# Prioriteringsutfordringer

- Ambisjoner og konkrete målsettinger i vedtatte planer versus økonomiske rammebetingelser
- Koronakonsekvenser nå og framover - motkonjunktur versus tilpasninger
- Et ønske om stadig flere store arrangementer versus økt støtte til hverdagsarrangementer, mens budsjettene er bundet
- Mange større investeringsbehov det ikke er plass til samtidig



# Strategier



## Kommunedelplan for kunst og kultur 2019-2030

- Handlingsprogram 2020-2023, inkl rullering av arenaplan for kultur



## Kommunens kirke- og livssynspolitikk

- Kirke og gravlunder som nytt tjenesteområde



## Camp Granåsen

- Videreutvikling



## Plan for friluftsliv og grønne områder

- Oppfølgingen



## Plan for idrett og fysisk aktivitet

- Revidering



## Utvikling av bycampus

- Innovasjonsdistrikt i Trondheim
- Nordens beste studieby

# Tiltak - videreføring av vedtatt HØP

- Investeringstilskudd til èn ny hall i regi av idrettslag i 2021: 18 mill
- Tilskudd til drift av nye og utvidede gravplasser økes (fra 31 mill), i takt med demografiutvikling: 0,4 mill i 2021, økende til 3,9 mill i 2024. Vedtatt effektivisering av drift av gravplasser og Den norske kirke videreføres med -2 mill fra 2021



# Tiltak

- Olavshallen, tilskudd til vedlikeholdsetterslep: 1 mill i 2021
- Reduksjoner kultur: -1,3 mill, bestående av:
  - -0,2: Drift av aktiviteter og åpne møteplasser for ungdom (fra 620' til 420')
  - -0,5: Utstyrspott skolekorps (fra 1.150' til 650')
  - -0,6: Opptrapping ungdomstiltak (fra 1.000' til 400')
- Drift av nye og utvidede idretts-, nærmiljø- og friluftsanlegg: 1,9 mill
- Ishall på Klett: 9,8 mill
- NM-veka og tilskudd til store arrangement: 2,3 mill





# Kultur, kirke og idrett - investeringer i 2021-2024



## Camp Granåsen

677 millioner kroner



## Kunstnerisk utsmykking

36 millioner kroner



## Tursti langs Nidelva til Klæbu

40 millioner kroner



## Olavshallen

83 millioner kroner



## Østmarkneset kaianlegg

10 millioner kroner



## Nærmiljøanlegg

26 millioner kroner



## Kirkebygg

86 millioner kroner



## Friluftsliv og grønne områder

40 millioner kroner



## Gravplasser

363 millioner kroner



**1.404 millioner kroner**

sum alle prosjekter





# Utvikling og støttetjenester



# Prioriteringsdilemmaer

- Befolkningens forventninger til tidsriktige digitale tjenester opp mot organisasjonens kapasitet og ressurser til rask omstilling
- Heltidsstillinger og tjenestekvalitet gjennom hele døgnet opp mot mer helgearbeid
- God styring på folk og penger opp mot koronapandemi og andre årsaker til svingninger i tjenesteproduksjonen



# Oppsummering

- Økonomiske hovedgrep
  - Høyt investeringsnivå
  - Fortsatt gjeldsgrad på 70 % (av driftsinntekter)
  - Kapitalutgifter opp mot 8 % (av frie disp. inntekter)
  - Bruk av disposisjonsfond til finansiering av korona - utgifter
  - Lavt netto driftsresultat



# Oppsummering

## ● Sammen om en bærekraftig kommune

- Relasjonell velferd
  - Sterke barnefellesskap
  - Rehabilitering og hverdagsmestring
  - Tett oppfølging av ungdom som behøver bistand av NAV
- Bærekraftig by
  - Klimabudsjettet forsterket som styringsverktøy
  - Redusere miljøbelastningen: økt resirkulering og gjenbruk
  - Utvikling av byen - Elgeseter, Nyhavna, Sluppen, Sentrum
- Universitetskommune
  - Videreutvikle av plan- og styringssystemet basert på bærekraftsmålene
  - Arena for relevant utdanning og videreutdanning
  - Arena for toveis kompetanse og kunnskapsoverføring

